

STIFTELSESFORENINGEN - HØRING NOU 2018: 5 KAPITAL I OMSTILLINGENS TID

Det vises til høringsbrev datert 2. mars 2018, og mottatt e-post datert 26. juni 2018.

Styret i Stiftelsesforeningen avgir med dette sin høringsuttalelse.

Etter Stiftelsesforeningens vurdering gir NOU 2018: 5, en grundig og oversiktlig gjennomgang av kapitaltilgangen til næringslivet i Norge. Forslagene til justeringer i rammevilkårene synes fornuftige.

Stiftelsesforeningen vil i sin høringsuttalelse fokusere på kapittel 8.3.6 i utredningen, hvor stiftelser er temaet, og særlig beskatning av stiftelser.

1. Generelt

Stiftelser er eierløse og har ofte evigheten som ramme for virksomheten. Noen av Norges eldste stiftelser ble etablert allerede tidlig i middelalderen. Stiftelsene har varierende formål - fra å være allmennyttige og gaveutdelende, til museer, forskningsinstitusjoner, sykehus, rusinstitusjoner, aldershjem, boligstiftelser, finans- og sparebankstiftelser og næringsdrivende stiftelser. Noen stiftelser eier store bedrifter, men er også allmennyttige. Alle stiftelser i Norge er regulert av samme lov – lov om stiftelser.

Det er omtrent 7000 stiftelser i Norge. I hovedsak er det mange mindre stiftelser i økonomisk forstand, med en beskjeden egenkapital, men med et stort frivillig engasjement fra styremedlemmer og andre.

I Norge, som i andre land, har det historisk vært en tradisjon at velstående personer gir bort noe av sin formue til en stiftelse med et allmennyttig formål. I de senere år har vi sett en endring i det at nye store allmennyttige stiftelser særlig kommer fra sparebank- og forsikringssektoren - gjennom etablering av sparebank- og finanstiftelser. Men det må også forventes fremover at det blir opprettet nye filantropiske gaveutdelende stiftelser av velstående privatpersoner.

Stiftelse som organisasjonsform er unik. Formuesmassen eies av stiftelsen og oppretteren har ugjenkallelig frasagt seg eierskapet. Stiftelser kan således sikre et langsiktig eierskap til allmennyttig virksomhet og næringsvirksomhet. Det avgjørende for stiftelsen er hvordan virksomheten blir styrt og administrert.

Et godt eksempel på en stiftelse som over lang tid har drevet vellykket næringsvirksomhet i Norge er Det norske Veritas.

I Danmark sikrer stiftelser et langsiktig eierskap til store nasjonale bedrifter som er børsnoterte. Stiftelsene eier bedrifter i verdensklasse. I dansk sammenheng sikrer stiftelsene dansk eierskap, slik at bedriftene ikke kan bli kjøpt opp av internasjonale selskaper, med mulighet for at hovedkontorene flytter ut.

I vurderinger om stiftelser og skatt er det nødvendig å skille mellom stiftelser som har allmennyttige formål (ikke har erverv til formål), og de som driver ervervsvirksomhet. De allmennyttige stiftelsene som ikke har erverv til formål er fritatt for formues- og inntektsskatt, jf. skattelovens § 2-32. Det vil si at allmennyttige og gaveutdelende stiftelser er fritak for skatt fra avkastningen på kapitalen og formuen. Dette har vært situasjonen historisk, og baserer seg blant annet på at kapitalen som tilføres stiftelsen ved opprettelsen kommer fra beskattede midler, og at avkastningen på kapitalen deles ut til allmenne, aksepterte formål. Tilsvarene i land vi kan sammenligne oss med.

Stiftelsesforeningen er opptatt av at skattefritaket for allmennyttige stiftelser videreføres.

Dagens forståelse av skatteloven, har ledet frem til at Skattemyndighetene mener skattefritaket forutsetter en passiv kapitalforvaltning hos stiftelsen. Stiftelsesforeningen mener denne forståelsen blir for snever, og at det ikke bør ha noen betydning for skattefritaket om stiftelsen selv står for forvaltningen, og foretar løpende kjøp og salg av finansielle instrumenter (investeringer) i kapitalmarkedene.

En profesjonell, tradisjonell kapitalforvaltning, vil etter Stiftelsesforeningens syn, styrke de allmennyttige stiftelsenes bidrag til samfunnet, som en følge av høyere avkastning, og dermed mer kapital å dele ut til gode formål.

Gaveutdelende stiftelser er ofte opprettet med en viss kapital, hvor avkastningen på kapitalen skal gå til stiftelsens formål, og den har få muligheter til å hent inn ny kapital, hvis investeringen medfører tap. Det betyr at stiftelser bør vurdere investeringer med moderat risiko, hensyntatt dens økonomiske kapasitet, men det må være opp til styret å fastsette hvilke typer investeringer stiftelsen skal satse på, innenfor vedtektenes rammer.

2. Nærmere om utvalgets vurderinger

Stiftelsesforeningen ønsker å kommentere noen av utvalgets vurderinger om stiftelser, som fremkommer på sidene 152 og 153 i utredningen.

oOo

«Samtidig er det etter utvalgets vurdering også flere negative sider ved stiftelsesformen. Blant annet kan stiftelsesformen, på grunn av et bortimot uangripelig formål definert ved etableringen, bidra til innlåsing av kapital rettet mot et formål som senere kan være uhensiktsmessig og svært vanskelig å endre.

Vår kommentar:

Vi er i tvil om denne vurderingen gir et korrekt bilde av virkeligheten. At dette kan være situasjonen for mindre stiftelser (legater) som ble opprettet i tidligere tider er nok korrekt, men for de kapitalstore stiftelsene, som utvalget er opptatt av, er dette ikke et stort problem. Mange av disse stiftelsene er opprettet de siste 30 årene, og har relativt åpne formål, knyttet til eierskap i en bestemt virksomhet samt å bruke overskuddet til allmennyttige formål. Vi kan således ikke se at betydelig andel kapital er «innlåst» i stiftelser, og at dagens situasjon viser en negativ side ved stiftelsesformen.

I sakens anledning vises det til Prop. 125 L (2013-2014) om lov om finansforetak og finanskonsern, som omhandler finans- og sparebankstiftelser, hvor Finansdepartementet skriver at allmennyttige formål vanligvis avgrenses mot næringsinteresser, men det åpnes for at det kan investere i næringsvirksomhet hvis formålet har en viss allmenn oppslutning, og allmennheten får nytte av midlene.

Den fleksibiliteten som utvalget etterspør synes å være tilsted for disse stiftelsene, så lenge ovennevnte vilkår oppfylles.

Oo

«Stiftelsene forvalter mye kapital. Ut fra et kapitaltilgangsperspektiv, bør det etter utvalgets syn åpnes for at denne kapitalen i større grad investeres i risikokapital til næringsvirksomhet. Dette vil trolig være hensiktsmessig både samfunnsøkonomisk og for stiftelsene selv».

Vår kommentar:

All investering i kapital-, eiendoms eller råvaremarkeder innebærer risiko. De store norske stiftelsene har allerede kapitalen investert i slike markeder, og som sådan allerede investert risikokapital i næringsvirksomhet. Hvis vurderingen er at stiftelser i større grad bør investere i nystartede norske selskaper, og vri mer av investeringene over mot såkorn-, venture- og private equity-selskaper, er vi usikker på om dette alternativet samsvarer med stiftelsenes langsiktige perspektiv, men uansett må det være opp til styret å avgjøre investeringsvalg. I utgangspunktet er stiftelser evigvarende, og fra et kapitalforvaltningsperspektiv bør kapitalen alltid forvaltes med en fornuftig og langsiktig risikoprofil i likvide markeder, hvor målsetningen er å bevare og øke egenkapitalen.

At noen større kapitalrike stiftelser kan utvide sine investeringer til mer risikopregede markeder er sikkert hensiktsmessig, men for det store antallet stiftelser bør kapitalforvaltningen rettes inn mot investeringer med en moderat risiko, og lave transaksjonskostnader. Det er også slik at investeringer i ikke-noterte papirer krever at styrene har kompetanse til å håndtere slike investeringer.

oOo

«Med henvisning til det som er skrevet over om at spørsmålet om skatteplikt oppleves komplisert og uklart, synes det etter utvalgets vurdering som at dagens regelverk for beskatning av stiftelser kan virke hemmende for ønsket om en best mulig forvaltning av stiftelsens midler. I tillegg kan uklarheter i regelverket bidra til en uhensiktsmessig ressursbruk både hos stiftelsene og hos skattemyndighetene.

Utvalget mener derfor at det bør utredes en likere skattemessig behandling av stiftelsene, uavhengig av hvordan kapitalen forvaltes. Det bør i denne forbindelse også vurderes hvordan stiftelsenes allmennyttige bidrag kan hensyntas ved skattleggingen.

Vår kommentar:

Vi er, som beskrevet i punkt nr. 1, enig med utvalget i at det bør ryddes opp i skattemyndighetenes tilnærming til kapitalforvaltningen i allmennyttige skattefrie stiftelser. Utvalget gir en god beskrivelse av en tilstand som bør endres.

En skattefri allmennyttig stiftelse som driver en profesjonell kapitalforvaltning, med milliarder av kroner, må kunne organisere forvaltningen på en mest mulig hensiktsmessig måte, uten å måtte rette forvaltningen inn mot et spesielt antall transaksjoner i kapitalmarkedene, for å unngå skatteplikt.

Den økonomiske virksomheten som allmennyttige stiftelser driver i datterselskaper vil jo beskattes på ordinær måte. Det viktige er at utbytte fra næringsvirksomheten, som hentes opp til stiftelsen er fritatt for beskatning.

oOo

«Ut fra et utvidet kapitaltilgangsperspektiv, mener utvalget at det ikke er ønskelig å ha særlige skattemessige eller andre incentiver til å velge stiftelse som selskapsform. Det er samtidig behov for å klargjøre rammene for den skattemessige behandlingen av stiftelsers kapitalforvaltning.

Likere skattemessig behandling, vil mest sannsynlig innebære at dagens skattefritak vil innskrenkes. Dersom det ikke anses hensiktsmessig med en slik løsning, bør regelverk og praksis klargjøres overfor stiftelsene, slik at usikkerhet rundt skattleggingen som følge av ulik kapitalforvaltning reduseres».

Vår kommentar:

Vi er usikre på hva utvalget mener med ovennevnte formuleringer, og hvilke realiteter utvalget baserer sine vurderinger på. Vi kan ikke se at det i dag foreligger skatteincentiver for å velge stiftelsene som organisasjonsform. Det er det allmennyttige som gir skattefritak i Norge og andre land.

Stiftelsesformen dekker, som beskrevet over, en stor variasjon av virksomheter. Stiftelser som eier selskaper som driver næringsvirksomhet, eller selv driver slik virksomhet, må selvfølgelig forholde seg til skattereglene for næringsvirksomhet.

Det vi i Stiftelseforeningen er særlig opptatt av er at det ikke rokkes ved skattesituasjonen – skattefritaket, for allmennyttige stiftelser.

Allmennyttige stiftelser representerer et viktig bidrag til vårt samfunn, ved at stiftelsene er et tredje ben i samfunnsstrukturen mellom det offentlige og private aktører.

3. Avslutning

Stiftelseforeningen deltar gjerne i en videre behandling av ovennevnte tema, og som representant for forskjellig typer stiftelser, kjenner vi godt deres virksomhet og behov.

Med vennlig hilsen
STIFTELSESFØRENINGEN

Bjørn O. øiulfstad
Daglig leder